

Голові спеціалізованої вченої ради
із захисту дисертації на здобуття
ступеня доктора філософії
доктору політичних наук, професору кафедри
міжнародних відносин та суспільних комунікацій
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
Федуняку Сергію Георгійовичу

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата політичних наук, доцента,
асистента кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Мельничук Любові Ністорівни
на дисертаційне дослідження Константиною Світлани Юрїївни
«М'яка сила» як інструмент безпекової політики в
умовах сучасних глобальних викликів та загроз: на прикладі США»
поданого на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 052 «Політологія»**

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах динамічних змін у міжнародних відносинах тема дисертаційного дослідження є надзвичайно актуальною, адже у XXI столітті традиційні форми впливу, такі як військова сила та економічний тиск поступово доповнюються та трансформуються, а в ряді випадків значною мірою витісняються нематеріальними інструментами впливу. Після завершення «холодної війни» і особливо в умовах «гібридних війн», коли інформаційні технології, глобальні мережі та культурно-ідеологічні механізми набувають визначального значення, концепція м'якої сили (soft power) стає ключовим компонентом сучасної безпекової політики держав.

Сполучені Штати Америки як одна з провідних світових держав відіграють важливу роль у формуванні глобальних інституцій, міжнародних норм і стандартів. Їх здатність впливати на світову спільноту шляхом поширення цінностей демократії, прав людини, культурних продуктів, наукової та освітньої співпраці дає змогу ефективно протидіяти викликам

сучасності, зокрема від стратегічної конкуренції з іншими глобальними акторами до боротьби з екстремізмом та дезінформацією.

Особлива увага до «м'якої сили» зумовлена змінами у природі міжнародної безпеки, адже поява таких нових загрози як кібератаки, інформаційні війни, транснаціональний тероризм не завжди можуть бути подолані лише військовими чи економічними методами. У цьому контексті ефективна стратегія безпеки потребує інтеграції засобів культурного, освітнього та дипломатичного впливу, здатних формувати сприятливе сприйняття держави, зміцнювати міждержавні комунікації та використовувати нові інструменти взаємодії.

Дослідження механізмів, форм і результатів застосування м'якої сили США в сучасних умовах ведення безпекової політики є важливим для розуміння не лише стратегічних пріоритетів окремої держави, а й тенденцій глобального управління безпекою загалом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в межах комплексної програми науково-дослідних робіт кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Міжнародно-політичні відносини: процеси, тенденції, актори / International and Political Relations: Processes, Trends, Actors» (номер державної реєстрації – 0122U2000058), яка виконується на кафедрі з 2022 р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, розроблені методичні підходи та рекомендації, що містяться у дисертації, є обґрунтованими. Виконане дослідження ґрунтується на широкому аналізі наукових праць українських і зарубіжних авторів, застосуванні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Аспірантка Константинок С.Ю. чітко визначила об'єкт та предмет дослідження, сформулювала мету та завдання кваліфікаційної роботи. Зміст дисертації

відповідає поставленій меті та завданням, висновки сформовані чітко та коректно.

Авторка дисертаційної роботи опрацювала значний обсяг джерел (229 позиції) та доповнила дисертаційне дослідження рядом додатків, які підсилюють роботу та відображають, до прикладу, потенційні переваги та недоліки використання нетрадиційних форм дипломатії в безпековому контексті, потенційні прояви застосування «м'якої сили» з метою захисту безпекових інтересів актора-заявника та потенційні позитивні ефекти від використання «м'якої сили» для захисту безпекових інтересів.

Обґрунтованість результатів підтверджується використанням сучасної методології дослідження, зокрема авторка застосувала «агрегативний» підхід, що дозволило їй якісно аналізувати відносини обраних для дослідження акторів м'якої сили у рамках кейс-стаді; структурно-функціональний підхід, що дав їй можливість аналізувати співвідношення ресурсів та інструментів США, а також системний підхід, який розкрив цілісність компонентів м'якої сили та різнорівневі зв'язки між ними.

Структура дисертаційної роботи, що складається з чотирьох розділів, визначається її метою і спрямована на вирішення поставлених у роботі завдань відповідно до логіки їх взаємозв'язку. Кількість завдань є цілком достатньою для досягнення мети. Розв'язання кожного поставленого завдання отримало науковий результат різного ступеня новизни: уперше, удосконалено та розширено, набуло подальшого розвитку.

У першому розділі «Теоретико-концептуальні засади «м'якої сили» у формуванні безпекової політики держави» основна увага зосереджена на наукові підходи до розуміння концепції «м'якої сили», співвідношенні концепцій «м'якої сили» та «національної безпеки» в теоретико-концептуальному вимірі, що дало можливість авторці дійти висновку щодо своєчасності та аргументованості дослідження. Дослідивши стан наукової розробки авторка з'ясувала, що досліджена нею тема не обділена увагою науковців, привертала інтерес у багатьох дослідників, проте не містила в собі

повної картини щодо використання США «м'якої сили» як інструменту безпекової політики в умовах сучасних глобальних викликів та загроз.

У другому розділі «Нормативно-правові та інституційні основи використання «м'якої сили» США в політиці національної безпеки» аналізується м'яка сила» США в постбіполярний період та еволюція використання «м'якої сили» США у контексті внутрішньої та зовнішньої політики безпеки в період з 1991 по 2022 роки. Авторка репрезентувала аспекти «м'якої сили» у Стратегіях національної безпеки США на основі контент-аналізу та стверджує, що існує високий рівень усвідомленості в необхідності використання більш гнучких, «м'яких» інструментів та засобів для розв'язання безпекових завдань держави, однак імплементація тих чи інших ресурсів та інструментів м'якої сили у стратегіях є неоднорідною й нерівномірно пріоритетизованою (с. 103).

У третьому розділі «Практичний вимір реалізації політики «м'якої сили» США у зовнішньополітичному контексті» розглядається вплив «м'якої сили» США на КНР, зокрема цілі, завдання та результати, а також політика «м'якої сили» США щодо РФ в умовах постбіполярного світового порядку. Авторка акцентувала особливу увагу на особливостях реалізації політики «м'якої сили» США щодо ФРН та дійшов висновку, що основними ризиками для впровадження ефективної стратегії м'якої сили щодо ФРН залишатимуться інтенції політичної еліти до ідеї відокремленої від США Європи, зростаючий вплив деструктивних інформаційно-психологічних та когнітивних впливів РФ і Китаю, поглиблення кризи довіри до США як до надійного союзника та дестабілізація політичного середовища Німеччини (с. 137).

У четвертому розділі «Еволюція та перспективи використання «м'якої сили» США у захисті безпекових інтересів» аналізуються провідні тенденції у використанні «м'якої сили» США у сфері безпеки, її переваги та недоліки в умовах трансформації світового порядку та перспективи політики «м'якої сили» США як безпекового інструменту.

У загальних висновках представлено та охарактеризовано результати здійсненого дослідження, обґрунтовано сутність питань, які досліджувалися. Зокрема наголошено, що з огляду на специфіку сучасних безпекових викликів та загроз, які гібридизуються та інтернаціоналізуються м'яка сила виступає ключовим інструментом впливу на сприйняття іноземною спільнотою актора-заявника, а отже безпосередньо впливає на його здатність захищати власні безпекові інтереси, в той же час США володіють безпрецедентно широкою мережею агентів м'якої сили, підкріпленою розгалуженою інституційною системою. Авторка робить висновок, що еволюція застосування ресурсів та інструментів м'якої сили у рамках безпекової політики США характеризується залежністю її ефективності від діяльності різних представників політичних кіл та відповідно постійною зміною пріоритетів, форм та засобів її застосування, однак незважаючи на те, що імплементація «м'яких» інструментів у вирішенні безпекових викликів є доволі строкатою й непослідовною, вона проходить процес поступової інституціоналізації (с.167-168).

Список використаних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації здійснено з дотриманням вимог.

Достовірність результатів, повнота відображення висновків пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах. Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані у дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечена відповідним обсягом наукових джерел, дотичних прямо чи опосередковано до проблематики дослідження, використанням значного обсягу матеріалів щодо вивчення м'якої сили як інструменту безпекової політики на прикладі США. Основні положення дисертаційного дослідження апробовані на семи наукових конференціях, відображені в одній публікації у виданні, проіндексованому в наукометричній базі даних Scopus, п'яти наукових публікаціях у фахових наукових виданнях України та в одній науковій праці, яка додатково відображає наукові результати дисертації. Наявність наукових публікацій та апробації свідчить

про достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Вимоги щодо кількості наукових публікацій, які розкривають основний зміст дисертації у спеціалізованих виданнях, дисертанткою виконано. Наукові результати, що викладені у дисертації та публікаціях, одержані самостійно та повною мірою відображають основні результати та наукову новизну дослідження. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають здобувачці право публічного захисту дисертації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація має традиційну для таких робіт структуру: анотацію, зміст, перелік умовних скорочень, вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел (229 позицій), додатки. Загальний обсяг дисертації становить 239 сторінок, з яких 153 сторінки – основна частина роботи, 23 сторінки – список використаних джерел і літератури, 48 сторінки – додатки. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Дотримання вимог академічної доброчесності в дисертації Константинок С.Ю. забезпечено у повному обсязі. Авторка послідовно дотримувалася принципів наукової об'єктивності та академічної етики. Всі використані в роботі джерела процитовані з дотриманням вимог наукового стилю, всі прямі цитати, парафрази та ідеї, запозичені з інших досліджень, належним чином оформлені з посиланнями на відповідні джерела. Текст роботи не містить ознак плагіату чи інших порушень академічної доброчесності, що підтверджується результатами перевірки на антиплагіат.

Теоретичне та практичне значення результатів і висновків дисертації, пропозиції щодо їх використання. Результати дослідження можуть бути використанні широким колом суб'єктів: органами державної влади, громадськими організаціями, закладами вищої освіти.

Дослідження містить низку науково-практичних напрацювань спрямованих на широке використання м'якої сили як інструменту безпекової

політики в умовах сучасних глобальних викликів та загроз. Запропоноване дослідження демонструє важливість використання м'якої сили в рамках державної безпекової політики з урахуванням сучасних політичних та інформаційних загроз; переосмислення й модернізацію державної безпекової політики; вдосконалення нормативно-правової бази шляхом внесення змін до чинного законодавства.

Зауваження та дискусійні питання дисертації. Оцінюючи в цілому позитивно та визнаючи достатньо високий рівень розробки теоретичних положень та методичних підходів, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, необхідно зазначити, що окремі положення викликають дискусію:

1. Перелік умовних скорочень містить аббревіатури, які є добре відомими та широко використовуються в дослідженнях політологічного характеру, тому доцільність їх представлення є не достатньо валідною.

2. Беручи до уваги детальне обґрунтування методологічних підходів, використаних авторкою, у роботі бракує узагальненої методологічної моделі дослідження та опис застосованих методів дослідження є недостатнім. До прикладу, як саме інтегруються контент-аналіз, кейс-стаді та SWOT-аналіз у межі єдиної методологічної логіки дослідження.

3. У дисертації не сформульовано дослідницьку гіпотезу, що обмежує можливість чітко визначити авторське бачення щодо проблематики дослідження та очікуваних результатів дослідження.

4. Для глибшого вивчення та розуміння предмета дослідження доречно було б виділити критерії, які були ключовими у виборі акторів-реципієнтів (КНР, рф, ФРН) та індикатори, які дозволили визначити ефективність політики «м'якої сили» США у кожному з представлених кейсів.

5. У дисертаційній роботі подекуди зустрічаються орфографічні та пунктуаційні помилки, які вимагають редакторського доопрацювання.

Однак, зазначені зауваження мають рекомендаційний та уточнюючий характер. Вони жодним чином не зменшують наукової цінності дисертаційної

роботи Константинок Світлани Юріївни, яка виконана на високому науковому рівні.

Загальний висновок. Кваліфікаційна наукова праця Константинок Світлани Юріївни на тему «М'яка сила» як інструмент безпекової політики в умовах сучасних глобальних викликів та загроз: на прикладі США» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке характеризується актуальністю, науковою новизною, а також має теоретичне та практичне значення, що підтверджено в наукових публікаціях авторки.

Дисертаційна робота відповідає «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 р. №40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.) та вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її авторка – Константинок Світлана Юріївна заслуговує на присудження наукового ступеню доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Рецензент:

**кандидат політичних наук, доцент,
асистент кафедри міжнародних відносин та
суспільних комунікацій**

**Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича**

23.01.2026 р.

Любов МЕЛЬНИЧУК

